

ΤΟ ΝΕΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ: ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΗΣ “ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ”

ΧΡΗΣΤΟΥ ΒΛ. ΓΚΟΡΤΣΟΥ

Ειδικού Νομικού Συμβούλου ΕΕΤ

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Στις αρχές Ιουνίου 1999, η Επιτροπή της Βασιλείας για την Τραπεζική Εποπτεία, στην οποία εκπροσωπούνται οι νομισματικές και τραπεζικές εποπτικές αρχές των κρατών μελών του G-10, της Ελβετίας και του Λουξεμβούργου (στη συνέχεια “η Επιτροπή της Βασιλείας”), εξέδωσε συμβουλευτικό κείμενο με τίτλο: *A New Capital Adequacy Framework* (Ένα Νέο Πλαίσιο για την Κεφαλαιακή Επάρκεια). Οι προτάσεις που περιέχονται σ’ αυτό το κείμενο, το οποίο είναι δημοσιευμένο στο διαδίκτυο (www.bis.org), αφορούν σε τρεις θεματικές ενότητες και ειδικότερα:

➤ στη μερική τροποποίηση και μερική ενδυνάμωση του συστήματος των κανόνων που αφορούν στον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων, οι οποίες επιβάλλονται στις τράπεζες για την κάλυψή τους έναντι των χρηματοπιστωτικής φύσεως κινδύνων στους οποίους εκτίθενται, κατ’ εξοχήν δε έναντι του πιστωτικού κινδύνου (βλέπε στη συνέχεια κατωτέρω υπό Β),

➤ στην καθιέρωση διαδικασιών για το διαρκή έλεγχο της επάρκειας των ιδίων κεφαλαίων των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές, και

➤ στην ενδυνάμωση της πειθαρχίας που μπορεί να επιβάλει η αγορά στις τραπεζικές επιχειρήσεις αναφορικά με την κεφαλαιακή τους επάρκεια, με την καθιέρωση κανόνων σχετικά με την επίταση της υποχρέωσης δημοσίευσης οικονομικών στοιχείων και την εταιρική διακυβέρνηση.

Η Επιτροπή της Βασιλείας περιμένει παρατηρήσεις επί των προτάσεών της μέχρι το Μάρτιο του 2000, ώστε να εκδώσει τους οριστικούς κανόνες της κατά τη διάρκεια της ίδιας χρονιάς. Εφόσον η Ευρωπαϊκή Ένωση υιοθετήσει το νέο θεσμικό πλαίσιο, η διαδικασία τροποποίησης των υφισταμένων οδηγιών που αναφέρονται στην κεφαλαιακή επάρκεια των τραπεζών θα αρχίσει από το 2001. Επομένως, οι (προτεινόμενοι) κανόνες που παρουσιάζονται στη συνέχεια δεν πρόκειται να ενσωματωθούν στην ελληνική έννομη τάξη πριν από τα τέλη του 2002.

Α. ΤΟ ΙΣΧΥΟΝ

ΘΕΣΜΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ

ΓΙΑ ΤΟΝ ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟ ΤΩΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ

Το ισχύον σύστημα κανόνων της Επιτροπής της Βασιλείας αναφορικά με την κεφαλαιακή επάρκεια των διεθνών τραπεζών διαμορφώθηκε σταδιακά από τον Ιούλιο του 1988, όταν δημοσιεύτηκε το κείμενο: *International Convergence of Capital Measurement and Capital Standards*, γνωστό ως “Basle Capital Accord” (Σύμφωνο της Βασιλείας για την Κεφαλαιακή Επάρκεια). Το Σύμφωνο αυτό τροποποιήθηκε και συμπληρώθηκε επανειλημμένα (βλέπε σχετικά τον Πίνακα 1), και σήμερα περιέχει κανόνες οι οποίοι αφορούν:

➤ στον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων που επιβάλλονται στις τράπεζες για την κάλυψή τους έναντι του πιστωτικού κινδύνου (και του κινδύνου χώρας) στον οποίο εκτίθενται από στοιχεία που περιλαμβάνονται στο επενδυτικό τους χαρτοφυλάκιο,

➤ στον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων που τους επι-

ΠΙΝΑΚΑΣ 1	
ΕΛΕΓΧΟΣ ΤΗΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΤΩΝ ΔΙΕΘΝΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ: ΤΟ ΕΡΓΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ	
Εποπτικό μέτρο	Επιτροπή της Βασιλείας
A. Κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη έναντι πιστωτικού κινδύνου	
1. Γενικές διατάξεις 2. Εποπτική αναγνώριση συμφωνιών συμψηφισμού κατά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου από συναλλαγές σε παράγωγα	Capital accord (1988) • The treatment of the credit risk associated with certain off-balance-sheet items (1994) • The treatment of potential exposure for off-balance-sheet items (1995)
B. Κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη έναντι κινδύνων αγοράς	
1. Τυποποιημένη μέθοδος 2. Εποπτική αναγνώριση εσωτερικών συστημάτων διαχείρισης κινδύνων	Amendment to the capital accord to incorporate market risks (1996), Part A • Amendment to the capital accord to incorporate market risks (market risk amendment 1996), Part B • Modifications to the market risk amendment (1997)
Γ. Εκπλήρωση κεφαλαιακών απαιτήσεων	
1. Γενικές διατάξεις 2. Υπαγωγή των κεφαλαίων για γενικούς κινδύνους στην κατηγορία των βασικών στοιχείων των εποπτικών ιδίων κεφαλαίων	Capital accord (1988) Amendment of the capital accord in respect of the inclusion of general provisions/general loan-loss reserves in capital (1991)

βάλλονται για την κάλυψή τους έναντι των κινδύνων αγοράς (θέσης, συναλλαγματικό, από θέσεις σε βασικά εμπορεύματα) στους οποίους εκτίθενται από στοιχεία που περιλαμβάνονται στο χαρτοφυλάκιο συναλλαγών τους, και > στον προσδιορισμό των στοιχείων των ιδίων κεφαλαίων τους μέσω των οποίων δικαιούνται να εκπληρώνουν τις προαναφερθείσες κεφαλαιακές απαιτήσεις.

B. ΟΙ ΝΕΕΣ ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ ΤΟΥ ΙΟΥΝΙΟΥ 1999

1. ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΘΕΩΡΗΣΗ

Το κέντρο βάρους των προτάσεων της Επιτροπής της Βασιλείας είναι εντοπισμένο στην πρώτη ως άνω ενότητα, δηλαδή στη μεθοδολογία υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων των τραπεζών για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου και του κινδύνου χώρας

από τα στοιχεία του ενεργητικού του ισολογισμού τους. Αντίθετα, το περιεχόμενο των κανόνων που αφορούν στις κεφαλαιακές απαιτήσεις για κάλυψη αφ' ενός μεν έναντι του πιστωτικού κινδύνου από στοιχεία εκτός ισολογισμού αφ' ετέρου δε έναντι των κινδύνων της αγοράς κρίθηκε ότι δεν απαιτεί παρά οριστική προσαρμογή, καθώς οι κανόνες αυτοί είναι πιο πρόσφατοι (1996) και συνεχίζουν να ανταποκρίνονται στις ανάγκες των εποπτικών αρχών. Καμία ουσιαστική αλλαγή δεν προτείνεται, επίσης, και στους κανόνες που αφορούν στον προσδιορισμό των ιδίων κεφαλαίων με τα οποία επιτυγχάνεται η εκπλήρωση των κεφαλαιακών απαιτήσεων.

Οφείλει, επίσης να επισημανθεί ότι η Επιτροπή της Βασιλείας έθεσε με τις προτάσεις της το ζήτημα της ανάγκης καθιέρωσης κοινά αποδεκτών μεθόδων για την επιβολή στις τράπεζες της υποχρέωσης να διακρατούν επιπλέον ίδια κεφάλαια, ώστε να καλύπτονται έναντι της έκθεσής τους και σε άλλους, πλην των προαναφερθέντων, κινδύνους που αναλαμβάνουν στο πλαίσιο της δραστηριότητάς τους, όπως κυρίως:

- > στον κίνδυνο (εισοδήματος) επιτοκίων στο επενδυτικό χαρτοφυλάκιο (εφόσον η σχετική έκθεση υπερβαίνει ορισμένα όρια),
- > στο λειτουργικό κίνδυνο, και
- > στον κίνδυνο διακανονισμού από συναλλαγές σε συνάλλαγμα.

Η ρύθμιση των θεμάτων αυτών αποτελεί αντικείμενο ειδικής

μελέτης, η οποία θα αποκρυσταλλωθεί σε τρία νέα συμβουλευτικά κείμενα που θα δημοσιευτούν στους αμέσως επόμενους μήνες.

2. ΥΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΩΝ ΑΠΑΙΤΗΣΕΩΝ ΓΙΑ ΚΑΛΥΨΗ ΕΝΑΝΤΙ ΤΟΥ ΠΙΣΤΩΤΙΚΟΥ ΚΙΝΔΥΝΟΥ

Σε ό,τι αφορά τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου, η Επιτροπή της Βασιλείας θα προτείνει ότι οι τράπεζες πρέπει, ανάλογα με το βαθμό εξειδίκευσής τους στη χρήση και εφαρμογή των σύγχρονων τεχνικών διαχείρισης αυτού του κινδύνου, να έχουν δικαίωμα να χρησιμοποιούν εναλλακτικά μία από τις ακόλουθες τρεις μεθοδολογίες:

- την ισχύουσα τυποποιημένη μεθοδολογία, στην οποία προτείνεται, όμως, να καθιερωθούν ορισμένες σημαντικές τροποποιήσεις (standardised approach, κατωτέρω υπό α),
- μια μεθοδολογία που θα βασίζεται στην εσωτερική αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των φορέων και επιχειρήσεων έναντι των οποίων τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν απαιτήσεις (internal ratings-based approach),
- μια μεθοδολογία που θα βασίζεται σε εσωτερικά μοντέλα διαχείρισης του πιστωτικού κινδύνου από τις τράπεζες (use of credit risk models).

(α) Η τυποποιημένη μεθοδολογία Η πρώτη προτεινόμενη μεθοδολογία, η “τυποποιημένη”, είναι

εκείνη που εφαρμόζεται σήμερα, δηλαδή:

- σε ό,τι αφορά τα στοιχεία ενεργητικού, με στάθμιση της ονομαστικής αξίας των στοιχείων με τον κατάλληλο συντελεστή στάθμισης πιστωτικού κινδύνου (που είναι 0%, 20%, 50% ή 100%) ανάλογα με την ιδιότητα του αντισυμβαλλόμενου ή το είδος του περιουσιακού στοιχείου,
- για τα στοιχεία εκτός ισολογισμού, με την εφαρμογή στην ονομαστική αξία του στοιχείου κατ' αρχήν συγκεκριμένων συντελεστών πιστωτικής μετατροπής (επίσης της τάξεως του 0%, 20%, 50% ή 100%) και στη συνέχεια με στάθμιση του προκύπτοντος ποσού πιστωτικής αντιστοιχίας με τον κατάλληλο συντελεστή στάθμισης πιστωτικού κινδύνου ανάλογα με την ιδιότητα του αντισυμβαλλόμενου.

Λαμβάνοντας υπόψη το αναμφισβήτητο γεγονός ότι οι ισχύοντες συντελεστές στάθμισης πιστωτικού κινδύνου σε άλλες μεν περιπτώσεις υπερεκτιμούν ενώ σε άλλες υποεκτιμούν την έκταση της έκθεσης στον πιστωτικό κίνδυνο, η Επιτροπή της Βασιλείας προτείνει τη (μερική) αντικατάσταση του ισχύοντος συστήματος κατά τέτοιο τρόπο, ώστε οι συντελεστές στάθμισης κινδύνου που θα εφαρμόζονται στις απαιτήσεις των τραπεζών έναντι κυβερνήσεων, άλλων πιστωτικών ιδρυμάτων, χρηματοπιστωτικών εταιρειών και μη χρηματοπιστωτικών επιχειρήσεων να αποτελούν συνάρτηση της πιστοληπτικής ικανότητας αυτών

των φορέων, σύμφωνα με την αξιολόγησή τους από εξειδικευμένους σε αυτό το έργο οργανισμών. Οι οργανισμοί αξιολόγησης πιστοληπτικής ικανότητας θα πρέπει, βέβαια, να πληρούν συγκεκριμένα ελάχιστα κριτήρια αναφορικά με την αντικειμενικότητα, ανεξαρτησία και αξιοπιστία τους, τη διαφάνεια του έργου τους, και την επάρκεια των διαθέσιμων ιστορικών στοιχείων.

Οι σημαντικότερες, ίσως, επιπτώσεις για τις τράπεζες από την υιοθέτηση της προαναφερθείσας μεθόδου καθορισμού των συντελεστών στάθμισης του πιστωτικού κινδύνου εντοπίζονται:

- στη μείωση του ύψους των κεφαλαιακών απαιτήσεων για χορηγήσεις σε επιχειρήσεις υψηλής πιστοληπτικής ικανότητας (που σήμερα σταθμίζονται αδιακρίτως με συντελεστή 100%), και
- στην αύξηση των αναγκών τους σε ίδια κεφάλαια εφόσον οι δανειακές απαιτήσεις έχουν υψηλό βαθμό επισφάλειας (καθώς προτείνεται η καθιέρωση συντελεστή στάθμισης υψηλότερου του 100%), και
- στην καθιέρωση ενός ενιαίου συστήματος στάθμισης του πιστωτικού κινδύνου που απορρέει από περιοριστικά στοιχεία που προέρχονται από την τιτλοποίηση απαιτήσεων (securitisation).

Για τα στοιχεία εκτός ισολογισμού των τραπεζών η μοναδική τροποποίηση που προτείνει η Επιτροπή της Βασιλείας αφορά στην εφαρμογή ενός συντελεστή πιστω-

τικής μετατροπής 20% για ορισμένες κατηγορίες στοιχείων εκτός ισολογισμού που αντιπροσωπεύουν βραχυχρόνιες αναλήψεις δεσμεύσεων.

(β) Προσέγγιση που βασίζεται σε εσωτερική αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας

Η δεύτερη προτεινόμενη μεθοδολογία για τον υπολογισμό των κεφαλαιακών απαιτήσεων για κάλυψη έναντι του πιστωτικού κινδύνου θα βασίζεται στην εσωτερική αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας των φορέων έναντι των οποίων τα πιστωτικά ιδρύματα έχουν απαιτήσεις. Στο σημείο αυτό το αναλυόμενο συμβουλευτικό κείμενο της Επιτροπής της Βασι-

λείας δεν είναι ιδιαίτερα αναλυτικό, καθώς προβλέπει ότι η διαδικασία υπολογισμού των κεφαλαιακών απαιτήσεων θα αποτελέσει αντικείμενο μελέτης νέου συμβουλευτικού κειμένου, που θα δημοσιευτεί σύντομα.

(γ) Χρήση εσωτερικών μοντέλων διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου

Η Επιτροπή της Βασιλείας αναγνωρίζει ότι ορισμένες διεθνείς τράπεζες χρησιμοποιούν ήδη με επιτυχία διάφορα εσωτερικά μοντέλα για τη διαχείριση του κινδύνου στον οποίο εκτίθεται. Κρίνει πάντως ότι η εποπτική αναγνώριση αυτών των μοντέλων διαχείρισης, στα πρότυπα της εποπτικής αναγνώρισης των μοντέλων δια-

χείρισης των κινδύνων αγοράς που έχει ήδη καθιερωθεί από το 1996, θα πρέπει να στηρίζεται σε ορισμένες προϋποθέσεις οι οποίες δεν συντρέχουν ακόμα. Εκτιμώντας ότι οι εξελίξεις στον τομέα αυτό θα είναι θετικές, θα συνεχίσει να παρακολουθεί την τραπεζική πρακτική και τις εφαρμογές της αναφορικά με τα μοντέλα διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου. Αξίζει μάλιστα να αναφερθεί ότι βάσει της σχετικής συζήτησης αποτελεί η πρόσφατη έκθεση της Επιτροπής (Απρίλιος 1999): Credit risk modelling: current practices and applications.

Το πρόσφατο έργο της Επιτροπής της Βασιλείας είναι εκτεταμένο. Εκτός από τις εκθέσεις που έχουν παρουσιαστεί στο παρόν άρθρο, από τον Ιανουάριο του 1998 η Επιτροπή έχει δημοσιεύσει τις ακόλουθες εκθέσεις και μελέτες, οι οποίες είναι όλες διαθέσιμες στο διαδίκτυο (στο τέλος της αναφοράς παρατίθεται ο αριθμός της έκθεσης/μελέτης στην ηλεκτρονική διεύθυνση www.bis.org):

- *Supervision of Financial Conglomerates* (Joint report by the Basle Committee on Banking Supervision, the International Organisation of Securities Commissions and the International Association of Insurance Supervisors), No. 47
- *Sound Practices for Banks' Interactions with Highly Leveraged Institutions*, No. 46
- *Banks' Interactions with Highly Leveraged Institutions*, No. 45
- *Survey of disclosures about trading and derivatives activities of banks and securities firms 1997*, No. 44
- *Sound Practices for Loan Accounting, Credit Risk Disclosure and Related Matters*, No. 43
- *Operational Risk Management*, No. 42
- *Enhancing Bank Transparency*, No. 41
- *Framework for Internal Control Systems in Banking Organisations*, No. 40
- *Supervisory Information Framework for derivatives and trading activities* (Joint report by the Basle Committee on Banking Supervision and the Technical Committee of the IOSCO), No. 39
- *Supervisory Cooperation on Year 2000 Cross-Border Issues*, No. 38
- *Consultative paper on the Basle Capital Accord*, No. 37
- *Amendment to the Basle Capital Accord of July 1988*, No. 36
- *Risk Management for Electronic Banking and Electronic Money Activities*, No. 35
- *Supervision of Financial Conglomerates (consultation documents)*, No. 34
- *Framework for the Evaluation of Internal Control Systems*, No. 33

ΠΙΝΑΚΑΣ 2

ΟΙ ΤΡΕΙΣ ΠΥΛΩΝΕΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΘΕΣΜΙΚΟΥ ΠΛΑΙΣΙΟΥ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΕΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΚΕΦΑΛΑΙΑΚΗ ΕΠΑΡΚΕΙΑ ΤΩΝ ΤΡΑΠΕΖΩΝ

Παρακολούθηση της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών από τις εποπτικές αρχές

Πειθαρχία της αγοράς ως έμμεσος μηχανισμός ενίσχυσης της κεφαλαιακής επάρκειας των τραπεζών

Υπολογισμός κεφαλαιακών απαιτήσεων

A.

Κεφαλαιακές απαιτήσεις για τον πιστωτικό κίνδυνο στο επενδυτικό χαρτοφυλάκιο

- τροποποίηση τυποποιημένης μεθοδολογίας
- προσέγγιση που βασίζεται σε εσωτερική αξιολόγηση της πιστοληπτικής ικανότητας
- χρήση εσωτερικών μοντέλων διαχείρισης πιστωτικού κινδύνου

B.

Κεφαλαιακές απαιτήσεις για κινδύνους αγοράς: ελάχιστες μεταβολές

Γ.

Κεφαλαιακές απαιτήσεις για άλλους κινδύνους

- κίνδυνος εισοδήματος επιτοκίων
- λειτουργικός κίνδυνος